

Uppföljning och plan för intern kontroll 2022-2023

V A S Y D

Innehållsförteckning

1 INTERN KONTROLL OCH HANDLINGSPLAN 2022-2023	3
2 UPPFÖLJNING AV INTERN KONTROLLPLAN 2022	4
2.1 Vad är risken: Arbeten genomförs utan att riskbedömning görs	4
2.1.1 <i>Kontrollmoment: Uppföljning av SSG införandet.....</i>	<i>4</i>
2.2 Vad är risken: Arkivlagen följs inte.....	6
2.2.1 <i>Kontrollmoment: Diarieföring.....</i>	<i>6</i>
2.3 Vad är risken: Att LOU/LUF inte följs och att otillåtna direktupphandlingar genomförs	8
2.3.1 <i>Kontrollmoment: LOU/LUF.....</i>	<i>8</i>
2.4 Vad är risken: Att beslut inte fattas inom ramen för gällande delegationsordning, att beslut inte fattas av utsedd delegat.....	11
2.4.1 <i>Efterlevnad av delegationsordningen .....</i>	<i>11</i>
3 Intern kontrollplan år 2023	13
3.1 Vad är risken: Att våra informationssystem inte finns tillgängliga eller inte fungerar.....	13
3.1.1 <i>Uppföljning av VA SYDS informationssäkerhetsarbete.....</i>	<i>13</i>
3.2 Vad är risken: Att upphandlingslagstiftningen inte följs och att otillåtna direktupphandlingar genomförs	14
3.2.1 <i>LOU/LUF.....</i>	<i>14</i>
3.3 Vad är risken: Dygnsvila tas inte ut i samband med beredskap	16
3.3.1 <i>Efterlevnad av regler för dygnsvila .....</i>	<i>16</i>
3.4 Vad är risken: Att det förekommer jävssituationer eller bisyssla som innebär risk för korruption eller andra oegentligheter	17
4 Brutto risklista -2023	20

1 INTERN KONTROLL OCH HANDLINGSPLAN 2022-2023

Krav på arbete med intern kontroll finns i kommunallagen och kontrollen utgör en central del i kvalitetssäkringen av alla kommunala verksamheter. Intern kontroll har till syfte att med rimlig grad av säkerhet uppnå:

- en ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet
- en tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten
- efterlevnad av tillämpliga lagar, regler, föreskrifter, riktlinjer mm.

Förbundsstyrelsen har det yttersta ansvaret för att vår organisation har en god intern kontroll. Årligen görs en återrapportering av de kontrollåtgärder som finns i internkontrollplanen. Denna kontrollplan och återrapportering av de åtgärder som genomförts är ett verktyg för att tydliggöra styrelsens ansvar och tillgodose behovet av återrapportering av genomförda åtgärder inom området.

I alla organisationer finns det alltid risk för att oönskade situationer ska inträffa. Att identifiera och analysera risker bör vara en ständigt pågående process och är avgörande för organisationens möjligheter att nå sina mål. Riskbedömningen handlar främst om att föregripa riskerna innan de inträffar. Intern kontroll handlar därför om att kartlägga och analysera befintliga risker samt vidta åtgärder för att minimera dessa. Det innebär att man gör en avvägning mellan kostnad och nytta för vissa insatser. Vad gäller nytta ska inte bara ekonomiska faktorer vägas in, utan även vikten av att upprätthålla rättssäkerhet och förtroende för verksamheten hos alla intressenter.

Det interna kontrollarbetet ska:

- leda till att en god kontrollmiljö skapas, det vill säga en organisationskultur där alla är medvetna om vilka spelregler, attityder och värderingar som gäller. Lagstiftning, verksamhetsmål, policyer, riktlinjer och rutiner ska kunna tillämpas på ett enkelt och naturligt sätt utifrån ett tydligt definierat ansvar och klart definierade befogenheter.
- genom systematisk riskanalys prioritera områden där sannolikheten för fel är större och där felet kan leda till allvarliga konsekvenser
- säkerställa att kontrollaktiviteterna, så långt som möjligt, integreras i ordinarie verksamhet och ingår som inbyggda delar i processerna
- säkerställa att processerna behövs utifrån grunduppdrag och mål
- säkerställa att verksamhetsprocesserna kontinuerligt anpassas till förändrade förutsättningar, omvärldsförändringar kräver löpande utvärdering av processerna för styrning och kontroll av verksamheten
- säkerställa att samtliga chefer och medarbetare har tillgång till nödvändig och aktuell information för att utföra sitt arbete säkert och effektivt.
- säkerställa att kommunalförbundets styrelse får den information som krävs utifrån deras roll som ytterst ansvariga för verksamheten.

Beslut av intern kontrollplan tas i förbundsstyrelsen efter förslag från ledningsgruppen. Underlag och beskrivning av kontrollmål baseras på en riskanalys genomförd i ledningsgruppen.

2 UPPFÖLJNING AV INTERN KONTROLLPLAN 2022

Målsättningen med den interna kontrollplanen 2022 har varit att få en övergripande uppfattning om viktiga risker och svagheter inom hela organisationen. Internkontrollplanen har brutits ner i handlingar och åtgärder som delvis har genomförts under året, där verksamheterna har arbetat med sina respektive punkter. En väl uppbyggd och fungerande intern kontroll är en viktig förutsättning för att en organisation ska kunna leva upp till kraven på god ekonomisk hushållning.

Granskare som utses ska ha relevant kunskap inom granskningsområdet. Efter genomförd granskning ska eventuellt konstaterade fel och brister leda till åtgärdsförslag från den som utfört granskningen. Granskare rapporterar resultatet till granskad verksamhet, respektive avdelningschef samt till förbundsdirektör. Ledningsgruppen beslutar om uppföljande åtgärder i tillämpliga fall.

Vid rubriken "Kommentar" under respektive kontrollmoment finns en övergripande bedömning som en färgmarkering:

- Ingen avvikelse
- Mindre avvikelse
- Stor avvikelse

2.1 Vad är risken: Arbeten genomförs utan att riskbedömning görs

Beskrivning av risk

Vid arbete i VA SYDs produktionsanläggningar utsätts både medarbetare och entreprenörer för olika säkerhets- och arbetsmiljörisker. Även kontamineringsrisken för dricksvatten har ökat med dagens organisation med ökad flexibilitet och rörlighet inom avdelningen. Som arbetsgivare har VA SYD skyldighet att säkerställa att medarbetare och entreprenörer har nödvändiga kunskaper inom dricksvattenhygien, säkerhet och arbetsmiljö för att utföra arbete i våra produktionsanläggningar

2.1.1 Kontrollmoment: Uppföljning av SSG införandet

Ansvarig

Mikael Areskoug

Omfattning och avgränsning

Alla anställda på VA SYD samt alla entreprenörer som utför arbete på VA SYDs produktionsanläggningar ska genomgå utbildning. Kontrollen begränsas till entreprenörer då VA SYD löpande följer upp egen personal.

Syfte med granskningen

Säkerställa att alla har genomgått rätt utbildning.

Vilka områden och tillhörande rutiner?

Krav på SSG-utbildning på produktionsanläggningar.

Granskningsmetod

Vid uppstart av entreprenadjobb säkerställa att entreprenören har genomgått utbildning (individnivå). Stickprov på 1 större projekt och 3 mindre projekt (en per driftområde). Begär lista på personer i projektet och stämma av mot SSG-registret.

Kommentar ●

Vid SSG kontroll inför DR 1 var det endast mindre avvikelser

Vid SSG kontroll inför DR 2 var det 4 av 13 entreprenörer som inte uppfyllde SSG-kraven till 100%. Under december har uppföljning gjorts för att se om entreprenörerna som inte uppfyllde SSG-kraven har skärp sig och gått rätt SSG-utbildning. Nu uppfyller alla entreprenörer i de kontrollerade projekten VA SYDs krav på SSG-utbildning.

Alla ramavtalsleverantörer följer nu SSG. Då underentreprenörer tas in kan de behöva granskas lite noggrannare.

Aktiviteter	Ansvarig	Slutdatum	Kommentar
Välja ut projekt att granska enligt beskrivning på granskningsmetod.	Mikael Areskoug	2022-08-31	Projekt för årets första granskning: - Ett stort investeringsprojekt med extern PL - Ett mindre investeringsprojekt där entreprenören gått i konkurs och omstart med ny entreprenör intern PL - Ett projekt som drivs via underhållsenheten - Ett projekt som drivs via el- och automationsenheten - Ett projekt som drivs via Fastighetsenheten. Projekt för årets andra granskning har valts ut enligt följande: - Dricksvatten: Grevie Vidare provborringar - Fastighet: Turbinen Nytt brandlarm och utrymningslarm - El: Införande av DCS - Avlopp: KLG Mekanisk förtjockning
Kontrollera utbildning mot SSG	Mikael Areskoug	2022-11-30	Se tabell nedan

				DR 2	DR 2	DR 2	Årsredovisning
	Proj nr	Projektname	PL	Antal entreprenörer	Uppfyller krav 100%	Missar visa delar	Uppfyller 100% dec 2022
DV	8614	Grevie Vidare provborrningar	Jakub Kocanda	1	0	1	1
Fastighet	8140	Turbinen Nytt brandlarm och utrymningslarm	Anders Igeby	7	6	1	7
El	6695	Införande av DCS	Henrik Aderup	3	1	2	3
Avlopp	9227	KLK Mekanisk förtjockning	Ola Johansson	2	2	0	2
•				13	9	4	13

2.2 Vad är risken: Arkivlagen följs inte

Beskrivning av risk

Diarieföring genomförs inte tillräckligt transparent och gör att VA SYD inte följer Offentlighets- och sekretesslagen (OSL) och arkivlagen fullt ut.

2.2.1 Kontrollmoment: Diarieföring

Ansvarig

Jan Samuelsson

Omfattning och avgränsning

Omfattar endast Diariesystem Public 360.

Syfte med granskningen

Belysa bristen av diarieföring och att alla ärenden inte är kompletta. Säkerställa uppföljning och förbättra kunskapen kring diarierhantering.

Vilka områden och tillhörande rutiner?

Allmänna handlingar i diariet Public 360.

Granskningsmetod

Statistik nyckeltal - stickprov inkomna och utgående per enhet eller person. Systemförvaltare Anita Kafatzief tar ut rapporter. (Anita har varit tjänstledig från 25/7, bemanningsresursen har inte tilldelats uppdrag att följa upp kontrollmomentet.)

Kommentar

Leverans av kontrollmomentet:

- En avdelning samt en enhet har bevakats av registrator under Q1 och Q2 2022 gällande hur många diarieförda ärenden som skapats.

- Dock har kontrollmomentet varit svårt att jobba vidare med och att utvärdera resultatet mer i detalj då Registrator beviljats tjänstledighet från tjänst och inhyrd vikarie inte tilldelats uppdrag då det inte ingår i normala uppgifter för registrator.
- Då också fokus under året varit organisationsomläggning har kontrollmoment försvårats pga tidsbrist och nya organisationsförändringar.

Resultat utifrån genomförda aktiviteter:

- Den bedömning som kan göras är att diariehantering hanteras väl av de enheter som har regelbunden hantering av inkomna ärenden. Dock kvarstår avsaknad av kunskap kring hur en effektiv diariehantering ska vara i många delar av organisation.
- System finns för bra diariehantering (P360) även om det skulle vara önskvärt med att ytterligare bygga in "automatiska" flödesmoduler och förbättrad robotisering.
- En allmän kunskapshöjning och träning kring bra och effektiv diariehantering rekommenderas allmänt
- Då ansvar för diariehantering flyttats från IT-enheten till avdelning Stab från 1/12 föreslås att vidare bedömning och åtgärd kring detta åläggs avdelning STAB
- En primär första åtgärd bör vara att åter bemanna registratortjänst med kvalificerad anställd registratorroll i stället för bemanningsresurs som gällde 2022 Aug-Dec.

Aktiviteter	Ansvarig	Slutdatum	Kommentar
Avstämning 2 enheter efter kvartal 1 (granskning avseende kompletta ärenden och arbetssätt för enheten)	Anita Kafatzief	2022-04-30	Inom samma avdelning kan stor variation påvisas för olika enheter kring utfall skapa/stänga ärende Snittvärde är ca 33% på antal avslutade ärenden i förhållande till skapade ärenden under Q1
Avstämning 2 enheter efter kvartal 2 (granskning avseende kompletta ärenden och arbetssätt för enheten)	Anita Kafatzief	2022-08-31	Viss variation fortfarande mellan skapade och öppna ärenden kvartal Q2, men mindre avvikelse än tidigare kvartal Q1. Snittvärde är ca 50% på antal avslutade ärenden i förhållande till skapade ärenden under Q2
Avstämning 2 enheter efter kvartal 3 (granskning avseende kompletta ärenden och arbetssätt för enheten)	Anita Kafatzief	2022-10-30	Ej genomförd

2.3 Vad är risken: Att LOU/LUF inte följs och att otillåtna direktupphandlingar genomförs

Beskrivning av risk

Otillåtna direktupphandlingar och andra avsteg från upphandlingslagstiftning leder till ökade kostnader, otydliga avtalsvillkor, lägre avtalstrohet och skadeståndsskyldighet.

2.3.1 Kontrollmoment: LOU/LUF

Ansvarig

Sofie Jakandré

Omfattning och avgränsning

Kontrollen omfattar VA SYDs samtliga inköp och inköpsavtal.

Syfte med granskningen

Syftet är att säkerställa att VA SYD följer upphandlingslagstiftningen och minimera risken för att otillåtna direktupphandlingar genomförs.

Vilka områden och tillhörande rutiner?

Kontroll görs av:

- att upphandlingar har genomförts korrekt,
- avtalstrohet, dvs att vi köper rätt varor/tjänster från rätt leverantör
- att vi dokumenterar våra direktupphandlingar enligt gällande lagstiftning
- att inte direktupphandlingsgränsen överskrids vid våra inköp, dvs att vi gör otillåtna direktupphandlingar

Granskningsmetod

Se vidare under varje aktivitet

Kommentar

Olika aktiviteter har genomförts under året för att kontrollera att upphandlingar genomförs korrekt, att vi följer upp våra avtal och att inga otillåtna direktupphandlingar görs.

Leveranserna har redovisats i en separat rapport, "Resultatsammanställning internkontroll LOU_LUF 2022".

Under året har ett antal avvikelser upptäckts, för detaljerad information se resultatsammanställningen. Nedan finns en sammanfattning för hela kontrollmomentet.

Ett antal avvikelser avseende otillåtna direktupphandlingar har noterats. Dessutom har olika avvikelser med hänsyn till kraven i upphandlingslagstiftningen identifierats, till exempel avvikelse mot skyldighet att efterannonsera upphandlingar, avsaknad av dokumentation av direktupphandlingar och risk för att väsentliga ändringar av avtalsvillkor har genomförts.

Vi kan dock se att stickprovskontrollerna ger resultat i form av att färre och färre avvikelser avseende dokumentation av direktupphandlingar upptäcks. Kvaliteten har ökat och verksamheten har fått bättre kunskaper om hur direktupphandlingar ska hanteras.

En åtgärdsplan har tagits fram för att släcka de avvikelser som har identifierats.

Åtgärdsplanen framgår av rapporten. Bland åtgärderna kan nämnas att några upphandlingar har tagits upp på upphandlingsplanen för 2023, utbildningar gällande direktupphandlingar ska tas fram och att en checklista för upphandling håller på att tas fram.

Aktiviteter	Ansvarig	Slutdatum	Kommentar
Korrekt upphandlingsförfarande: Slumpvist urval av 20 leverantörer som har fakturerat över 1 MSEK under 2021. Kontroll av att upphandling har genomförts korrekt med avseende på upphandlingsförfarande, efterannonsering, om avrop har gjorts enligt avtalsvillkoren samt kontroll av ev otillåtna direktupphandlingar. Frekvens: 1 gång/år	Sofie Jakandré	2022-11-30	Aktiviteten har genomförts och nedan redovisas en sammanfattning av resultatet. Korrekt upphandlingsförfarande har använts vid samtliga annonserade upphandlingar som undersökts. Tre granskade leverantörer har fakturerat utan föregående annonserad upphandling vilket, med hänsyn till belopp, kan riskera att betraktas som otillåten direktupphandling[1]. Tre avvikelser gällande efterannonsering har hittats samt en avvikelse om att avtal inte används enligt villkor och att otydlig avropsordning förekommer (fördelningsnyckel saknas). Ett direktupphandlat avtal har överskridit beloppsgränsen för direktupphandling. I granskade entreprenader är andelen ÅTA-arbeten i en entreprenad mycket stort. Ett av de granskade entreprenadkontrakten har under 2021 varit föremål för upphandlingsskadeavgift. [1] Angående misstänkta fall av otillåten direktupphandling - varje fall bedöms individuellt och för att direktupphandlingen ska vara otillåten ska inköpen vara av samma typ. Det är inte nödvändigtvis otillåten direktupphandling för att en leverantör total sett har fakturerat över direktupphandlingsgränsen. I denna sammanställning lyfts inköp för vilka det finns risk att inköpet skulle kunna betraktas som en otillåten direktupphandling. Vidare utredning av om det faktiskt rör sig om en otillåten direktupphandling får göras vid behov. Upphandlingsenheten kommer dock, i åtgärdsplanen, att arbeta som om direktupphandlingen varit otillåten.
Leverantörs/avtalstrohet: Slumpvist urval av 20 leverantörer från avtalsuppföljningsplanen som kontrolleras. Genomgång av fakturor och inköp kopplas mot avtal. Frekvens: 1 gång/år	Astrid Nekham	2022-11-30	Aktiviteten har slutförts. Nedan redovisas en sammanställning av resultatet. VA Syd följer i hög grad ingångna avtal genom att vända sig till rätt leverantör när ett behov uppstår. Inga avvikelser gällande otillåtna direktupphandlingar eller andra brott mot

Aktiviteter	Ansvarig	Slutdatum	Kommentar
			upphandlingslagstiftningen har konstaterats. Dock har förbättringsområden enligt nedan föreslagits efter genomgången: 1. Tilläggsbeställningar på tjänsteavtal, exempelvis beställning av tjänst som inte finns på prislista eller anlitande av underkonsulthar har påträffats. Dessa är inte så omfattande att det är att betrakta som otillåtna direktupphandlingar men information om riskerna med denna typ av tilläggsbeställningar bör informeras. 2. I en del avseenden lågt användande av upphandlat sortiment på varuavtal vilket innebär en risk VA Syd inte får de förmånligaste priserna. Bättre täckning av varor görs i kommande upphandlingar. 3. I ett avtal finns en mindre andel varor som egentligen skulle ha avropats på annat avtal. Information till beställare planeras.
Dokumentation direktupphandling: Slumpvist urval av 5-10 leverantörer som har fakturerat över 100 000 kr senaste månaden. Kontroll av om inköpet är korrekt upphandlat och har dokumenterats som det ska. Ansvarig: Johan Carlsson Frekvens: 1 gång/månad	Sofie Jakandré	2022-11-30	Aktiviteten har genomförts. Nedan redovisas en sammanställning av resultatet. Tre avvikelser har identifierats under året. De tre avvikelserna avser köp av skumdämpare från Kemira, spontlåda från Kojapo AB samt ett uppdrag av dricksvattenmodellering från DHI.
Kontroll otillåten direktupphandling: Kontroll av samtliga leverantörer som har fakturerat över 1,1 MSEK under 2021. Kontrollen görs genom undersökning av om avtal finns eller ej. Ansvarig: Johan Carlsson Frekvens: 1 gång/år	Sofie Jakandré	2022-11-30	Aktiviteten har genomförts. Nedan redovisas en sammanställning av resultatet. Under 2021 har 125 leverantörer fakturerat över 1 100 000 SEK. Av dessa saknade sex leverantörer avtal; PK Roads, Vattenprojekt AB, SNF Nordic AB, Fasab Mark AB, Kemira Oyj samt Ålmby Entreprenad AB. För PK Roads, Fasab Mark AB och Ålmby Entreprenad AB har VA Syd genomfört upphandling gemensamt med Malmö stad. Detta är därmed inte att betrakta som någon avvikelse/otillåten direktupphandling. Avtalen saknades vid tiden för kontrollen i VA Syds diarium men arbete pågår med att inhämta dessa och registrera avtalen på rätt sätt. Följande tre avvikelser har identifierats: Vattenprojekt har anlitats för gasprojekt på Sjölunda och fakturerat 4 885 925 SEK under kontrollperioden. Ingen upphandling är gjord för Vattenprojekt och dessa inköp är därmed att betrakta som otillåten direktupphandling. SNF levererar olika kemikalier löpande och har fakturerat 3 411 991 SEK. Ingen upphandling är gjord, inköpet betraktas som en otillåten direktupphandling.

Aktiviteter	Ansvarig	Slutdatum	Kommentar
			Kemira levererar diverse kemikalier löpande och har fakturerat 1 154 090 SEK under kontrollerad period. Ingen upphandling är gjord, inköpet betraktas som en otillåten direktupphandling.

2.4 Vad är risken: Att beslut inte fattas inom ramen för gällande delegationsordning, att beslut inte fattas av utsedd delegat

Beskrivning av risk

Kontrollmomentet syftar till att undersöka om personer är behöriga, enligt delegationsordningen, att underteckna avtal dvs att delegationsordningen efterlevs och personal på VA SYD inte undertecknar avtal de inte har mandat till enligt delegationsordningen.

2.4.1 Efterlevnad av delegationsordningen

Ansvarig

Erik Backlund

Omfattning och avgränsning

Stickprovskontroll om 20 stycken avtal totalt på samtliga avtal undertecknade under 2021.

Syfte med granskningen

Få klarhet i om rätt personal undertecknar rätt avtal enligt angiven befogenhet i delegationsordningen.

Vilka områden och tillhörande rutiner?

Stickprov ur avtalsdatabasen, samtliga områden.

Granskningsmetod

Manuellt jämföra underskrifter i avtal med rådande delegationsordning.

Kommentar ●

Kontroll av 20 avtal. 17 av 20 avtal är korrekt undertecknade. Avtalen som felaktigt undertecknats (2 av 3) var både avtal utom och inom projekt. 1 av 3 avtal kunde inte kontrolleras (non applicable) då personen som undertecknat avtalet inte längre arbetar på VA SYD och det inte fanns uppgift om vederbörandes anställning att tillgå. Således kunde inte bedömningen göras om avtalet undertecknats av korrekt person eller ej. De felaktigt undertecknade avtalen har inte föranlett någon vidare åtgärd i detta skedet

De observationer som gjorts under kontrollen är att de olika avtalen är utformade på väldigt olika sätt t.ex. vid tjänstebeskrivning, belopp, vad avtalet avser, vem som avtalet avser etc.

Detta försvårar efterkontroll särskilt då vissa beslutsdelegationer styrs av beloppsgränser (antal prisbasbelopp) och om slutsumman av avtalet inte framgår av avtalet kan inte underskriftens korrekthet spåras. Vidare har flera av de medarbetare som undertecknat avtal slutat och någon hänvisning till den som tar över avtalet finns inte. Detta försvårar efterkontrollen och spårbarheten.

Vidare behövs en större tydlighet i vilka specifika beslut som delegerats till en viss befattning i VA SYDs delegationsordning. Den delegationsordning som var rådande vid tidpunkten för de kontrollerade avtalen är väldigt allmänt hållen i stor utsträckning. Detta har försvårat efterkontrollen och spårbarheten. Detta faktum föranleder även risk för rättsosäkerhet och felaktigt tagna beslut vilket i sin tur kan leda till ekonomisk skada och "badwill" för VA SYD.

För att undvika liknande misstag i framtiden kommer VA SYD jobba förebyggande med delegationsordningen. Delegationsordningen kommer bland annat att ses över oftare. Det finns även förslag att genomföra utbildning om tjänstemannarollen inom VA SYD.

Aktiviteter	Ansvarig	Slutdatum	Kommentar
Manuellt jämföra underskrifter i avtal med rådande delegationsordning. Stickprov om 20 stycken.	Erik Backlund	2022-11-30	Kontroll av 20 avtal. 17 av 20 avtal är korrekt undertecknade. Avtalen som felaktigt undertecknats (2 av 3) var både avtal utom och inom projekt. 1 av 3 avtal kunde inte kontrolleras (non applicable) då personen som undertecknat avtalet inte längre arbetar på VA SYD och det inte fanns uppgift om vederbörandes anställning att tillgå. Således kunde inte bedömningen göras om avtalet undertecknats av korrekt person eller ej. De felaktigt undertecknade avtalen har inte föranlett någon vidare åtgärd i detta skedet

3 Intern kontrollplan år 2023

3.1 Vad är risken: Att våra informationssystem inte finns tillgängliga eller inte fungerar.

3.1.1 Uppföljning av VA SYDS informationssäkerhetsarbete

Ansvarig

Elina Bratt

Beskrivning av risk

Att vi på grund av intern eller extern påverkan förlorar tillgång till ett fungerande informationssystem. Beroende på systemklass innebär konsekvensen att berörd personal står utan såväl tillgängligt system som information. Konsekvensen kan vara olika allvarlig beroende på vilken påverkan det har på VA SYDs verksamheter att system eller information inte finns tillgänglig och vilken tid systemet eller informationen är otillgänglig.

Omfattning och avgränsning

Arbetet med VA SYDs systemkatalog behöver uppdateras och slutföras. Alla system behöver ha en utpekad systemägare och systemförvaltare. De system som klassas som verksamhetskritiska ska prioriteras men grunden för arbete ska genomsyra hela VA SYDs arbete med informationssäkerhet. Inledningsvis behöver vi se över informationsklassningen i våra system. Beroende på klassning av system läggs en plan för utbildning. Utbildning av systemförvaltare ska påbörjas vad gäller de verksamhetskritiska systemen.

Arbetet behöver samordnas med informationshanteringsplanen som staben ansvarar för.

Syfte med granskningen

Säkerställa att information i våra system är klassad, riktig och tillgänglig. Att vår informationshantering följer gällande lagstiftning och att VA SYD är redo för införandet av NIS2 som träffar hela VA SYDs verksamhet.

Vilka områden och tillhörande rutiner?

Krav på klassificering av information i system, verktyget Klassa.
Krav på utbildning av systemägare och systemförvaltare (NIS2).

Granskningsmetod

Stickprov på tre (3) system från systemkatalogen. Hur har systemägare och systemförvaltare arbetat med informationssäkerheten i systemet. Stickproven och granskningsmetoden sker med hjälp av en GAP-analys före, under och efter aktiviteterna som tillhör intern kontroll och verksamhetsplaneringen för Säkerhetsavdelningen under 2023.

Aktiviteter	Ansvarig	Slutdatum
Se över systemkatalog och uppdatera systemägare och systemförvaltare	Jan Samuelsson	2023-11-30
Klassa informationen i våra system, fokus på kritiska system	Maria Crafoord	2023-11-30
Kontinuitetshantering av systemkatalog, tillgång till information vid avbrott	Elina Bratt/Maria Crafoord/Ny kollega	2023-11-30
Införskaffa KLASSA on-Prem	Maria Crafoord	2023-04-30
Ta fram arbetssätt för systemförvaltning@vasyd.se	Jan Samuelsson	2023-02-28
Klassa informationen i Informationshanteringsplanen	Daniel Markus	2023-11-30
Gallringsinsats utifrån Informationshanteringsplanen för respektive avdelning/enhet	Daniel Markus	2023-11-30
Informationsarkitekt	Elina Bratt och Anna Uth	2023-11-30
Inventera kostnader för IT-resurser (förvaltning/hårdvara/mjukvara) AM	Jan Samuelsson	2023-11-30
Nytt Klientstödssystem inkl. Sandbox.	Jan Samuelsson	2023-09-30
Se över avtalsberedskap med fokus på kritiska system	Systemägare	2023-11-30

3.2 Vad är risken: Att upphandlingslagstiftningen inte följs och att otillåtna direktupphandlingar genomförs

3.2.1 LOU/LUF

Ansvarig

Sofie Jakandré

Beskrivning av risk

Upphandling eller inköp genomförs inte enligt gällande lagar eller avtal. VA SYD följer därmed inte LOU/LUF och begår avtalsbrott. Detta leder till att VA SYD får färre anbud, sämre priser och kvalitet på upphandlade tjänster eller varor, samt tvingas

Omfattning och avgränsning

Kontrollen omfattar ett slumpvist urval av VA SYDs inköp och inköpsavtal.

Syfte med granskningen

Syftet är att säkerställa att VA SYD följer upphandlingslagstiftningen och minimera risken för att otillåtna direktupphandlingar genomförs. Dessutom syftar avtalsgranskningen till att säkerställa att VA SYD är affärsmässiga och att verksamheten betalar rätt pris för rätt kvalitet.

Vilka områden och tillhörande rutiner?

Kontroll görs av:

- Att upphandlingar har genomförts korrekt
- Leverantörstrohet, dvs att vi köper av leverantörer vi har avtal med
- Att VA SYD och leverantören följer de avtalsvillkor som angivits i avtalet

Granskningsmetod

Se vidare under varje aktivitet

Aktiviteter	Ansvarig	Slutdatum
Korrekt upphandlingsförfarande: Månatliga stickprovskontroller görs för att kontrollera att upphandlingslagstiftningen följs. Slumpvist urval av 4–7 leverantörer som fakturerat över 100 000 SEK samt 1–3 leverantörer som fakturerat över 1 000 000 SEK under månaden innan föregående månad. Kontroll ska göras på: • Korrekt upphandlingsförfarande ○ (otillåten) Direktupphandling ○ Under/över tröskelvärde ○ DIS • Efterannonsering • Verklig avtalstid överensstämmer med avtal och lagstiftning • Att samtliga delar av upphandlingen finns dokumenterat och diariefört • Vid entreprenader: kontrollera hur stor andel ÄTA-arbeten. • Interna rutiner för direktupphandling och förnyad konkurrensutsättnings följs ○ Konkurrensutsatt ○ Dokumenterat och diariefört Rapport med eventuella avvikelser och vilka leverantörer som kontrollerats lämnas till ledningsgruppen varje månad.	Sofie Jakandré	2023-11-30
Leverantörstrohet: Kontroll av att det finns avtal med samtliga leverantörer som vi har köpt för över 1,2 MSEK (direktupphandlingsgränsen) det senaste året.	Sofie Jakandré	2023-11-30
Avtalsuppföljning: Avtalsuppföljning som genomförs av upphandlingsenheten enligt framtagen uppföljningsplan. Kontroll görs av att avrop skett enligt avtalsvillkor. Bland annat följande delar kontrolleras. - Att upphandlingsobjektet omfattas av avtalet - Att priser stämmer med avtalet	Astrid Nekham	2023-11-30

Aktiviteter	Ansvarig	Slutdatum
- Att det varit korrekt användande av fördelningsnyckel - Att FKU genomförts på rätt sätt		

3.3 Vad är risken: Dygnsvila tas inte ut i samband med beredskap

3.3.1 Efterlevnad av regler för dygnsvila

Ansvarig

Joanna Lindwall

Beskrivning av risk

Att medarbetare i samband med beredskap inte får tillräcklig dygnsvila och att detta i sin tur leder till arbetsmiljörisker på grund av trötthet.

Veckovila bedöms inte vara av samma risk då beredskapsschemat är lagt med hänsyn tagen till att veckovila ska kunna tas ut.

Om arbetsgivaren inte ser till att medarbetare får tillräcklig dygnsvila bryter vi mot Arbetsmiljölagen (AML) genom att arbetsmiljörisker uppstår. Risk finns också att vi bryter mot kollektivavtal (BÖK) samt Arbetstidslagen (ATL)

Omfattning och avgränsning

De som omfattas är samtliga medarbetare som ingår i beredskap. Avdelningar som omfattas av detta är Distribution, Produktion, Säkerhet samt Projekt och Teknik.

Syfte med granskningen

Belysa i vilken utsträckning dygnsvila uppnås vid beredskap och vilka åtgärder som eventuellt behöver vidtas av respektive chef.

Vilka områden och tillhörande rutiner?

Redovisning av uttagen dygns- och veckovila. Rutin för detta ska tas fram. Arbetsmiljöansvarig chef har ansvaret för att löpande följa upp dygnsvilan.

Granskningsmetod

Stickprov tre gånger per år i samband med DR1, DR2 och Årsbokslut. Uppföljningsmodell behöver undersökas men eventuellt kan rapporter tas ut från Ekot respektive Antura och jämförs med tidredovisning i HRutan.

Respektive avdelningschef säkerställer att rapporter tas ut och att en gemensam analys görs inför redovisning av intern kontrollmomentet.

Aktiviteter	Ansvarig	Slutdatum
Stickprov DR 1	Joanna Lindwall	2023-04-30
Stickprov DR 2	Joanna Lindwall	2023-08-31
Årssammanställning	Joanna Lindwall	2023-11-30

3.4 Vad är risken: Att det förekommer jävssituationer eller bisyssla som innebär risk för korruption eller andra oegentligheter

3.4.1 Jäv och bisyssla

Ansvarig

Anna Uth

Beskrivning av risk

Att det förekommer att medarbetare står i ett jävsförhållande eller har en bisyssla som innebär en intressekonflikt mellan detta uppdrag och VA SYDs uppdrag. Jävsförhållanden liksom bisysslor innebär en risk för korruption och att andra otillbörliga intressen tas i VA SYDs verksamhet.

Bisysslor kan medföra att medarbetare har en bisyssla som inte är förenlig med verksamhetens uppdrag och att bisysslan kan försätta medarbetaren i en jävsituation där VA SYDs intressen hamnar i konflikt med andra intressen. Utöver att vara förtroendeskadliga i förhållande till VA SYDs uppdrag kan bisysslor även vara problematiska om de är arbetshindrande eller konkurrerar med VA SYDs verksamhet. I förlängningen kan det leda till att VA SYD för sämre förutsättningar att leverera i sitt uppdrag, göra att VA SYD inte följer styrande lagstiftning eller leda till ekonomisk skada.

Omfattning och avgränsning

Samtliga anställda på VA SYD omfattas.

Regler om jäv finns bland annat i kommunallagen, där det anges när en tjänsteman är jävig, till exempel om det finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för hans eller hennes opartiskhet i ärendet.

Förtroendeskadlig bisyssla regleras huvudsakligen i Lagen om offentlig anställning (LOA), men det finns även kompletterande bestämmelser om förbud mot förtroendeskadliga bisysslor i vissa andra författningar. Arbetshindrande och konkurrensbisysslor regleras i kollektivavtal.

Enligt gällande kollektivavtal BÖK Vatten och Miljö, Bilaga 2 (Branschbestämmelser), § 7 ska arbetstagare som har en bisyssla anmäla denna och lämna de uppgifter som arbetsgivaren anser behövs för bedömning av bisysslan. Arbetsgivaren ska medvetandegöra medarbetaren om skyldigheten att anmäla bisysslan och lämna uppgifter. Detta sker bland annat via introduktionsmaterial, personalhandbok, intranät samt dialog mellan chef och medarbetare.

Arbetsgivaren kan förbjuda bisysslan om arbetsgivaren finner att den kan inverka hindrande på arbetsuppgifterna, innebära verksamhet som konkurrerar med arbetsgivarens samt påverka arbetstagarens handläggning av ärenden i sitt arbete hos arbetsgivaren.

Förtroendeuppdrag inom fackliga, politiska eller ideella organisationer räknas inte som bisyssla enligt detta avtal.

Syfte med granskningen

Belysa vilka riskområden som kan identifieras inom VA SYD rörande jäv och bisysslor, i vilken utsträckning bisyssla anmäls och följs upp samt förhindra/förebygga uppkomst av jäv och förtroendeskadande eller olämpliga bisysslor genom kunskapshöjande åtgärder.

Vilka områden och tillhörande rutiner?

1. Anställning

Enligt rutin för introduktion ska alla nyanställda anmäla uppgift om bisyssla till HR på avsedd blankett. Arbetsgivaren bedömer om bisysslan är godkänd och blanketten samt eventuellt beslut om nekad bisyssla sparas i personalakten.

I det årliga medarbetarsamtalet uppmanas chef och medarbetare att prata om medarbetarens situation och här avses även förändringar som exempelvis ny bisyssla.

Det är medarbetarens eget ansvar att upplysa sin chef/arbetsgivaren förekomst av bisyssla under hela anställningsförhållandet. Samtidigt kan det finnas behov av att utveckla kunskap om hur regelverket ser ut och var riskområden finns, för att VA SYD ska kunna tydliggöra under vilka förhållanden bisysslor blir problematiska och hur VA SYD ska arbeta för att undvika att det förekommer risk för skada på grund av sådana bisysslor.

2. Upphandling

De personer som deltar i upphandlingsarbetet ska inför upphandling godkänna en jävsdeklaration som upplyser om vilka situationer som kan anses utgöra risk för jäv i samband med aktuell upphandling. Personen intygar genom att godkänna sina svar i jävsdeklarationen att denna ej är jävig i upphandlingen. Upphandlaren ansvarar för att deklarationen går igenom i samband med start av upphandlingsarbetet.

Upphandlaren undertecknar en jävsdeklaration som gäller för allt upphandlingsarbete som denna genomför och att denna ska upplysa upphandlingschef vid risk för jävsituation.

Jävsdeklarationerna diarieförs.

Granskningsmetod

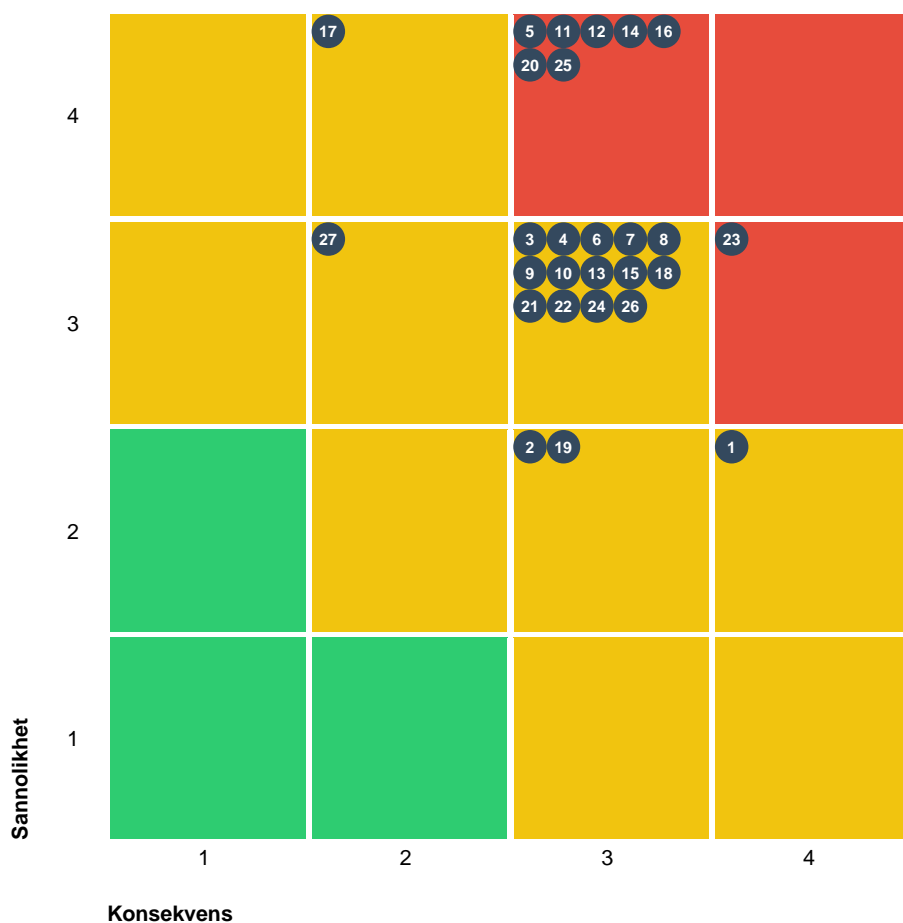
En genomlysning av arbetssätt gällande bisyssla ska genomföras. När denna finns på plats ska det även genomföras stickprov bland medarbetarna för att se hur detta följs.

För jävsdeklarationer vid upphandling ska de under året följas upp för att se hur utfallet blir.

En utvärdering av whistleblow-funktionen och dess användning görs årligen och kommer finnas med i rapporteringen för intern kontroll under 2023.

Aktiviteter	Ansvarig	Slutdatum
Förtydliga arbetssätt för hantering av bisyssla	Erik Backlund	2023-11-30
Stickprov gällande bisyssla hos medarbetare	Erik Backlund	2023-11-30
Uppföljning av jävsdeklarationer och dess utfall	Sofie Jakandré	2023-11-30
Uppföljning av hur whistleblow-funktionen används	Erik Backlund	2023-11-30

4 Brutto risklista -2023

8 Kritisk 19 Medium Totalt: 27

Kritisk
Medium
Låg

Sannolikhet	Konsekvens
4 Sannolik (det är mycket troligt att fel ska uppstå)	Allvarlig (konsekvenserna för verksamheten skulle vara allvarliga och i värsta fall leda till död)
3 Möjlig (det finns risk för att fel ska uppstå)	Kännbar (konsekvenserna för verksamheten kan vara påtagliga)
2 Mindre sannolik (risken är mycket liten att fel ska uppstå)	Lindrig (konsekvenserna för verksamheten behöver övervägas)
1 Osannolik (risken är praktiskt taget obefintlig att fel ska uppstå)	Försumbar (konsekvensen för verksamheten är försumbar och kan negligeras)

Process	Vad är risken	Sannolikhet	Konsekvens	Riskvärde
Hjälpa kunden med ärenden	1 Att inte hinna med pga tigt med resurser i driften (Avfall)	2. Mindre sannolik	4. Allvarlig	8. Kännbar
	2 Arga, hotfulla kunder (Avfall)	2. Mindre sannolik	3. Kännbar	6. Lindrig
	3 Inte tillräckligt med resurser i kundservice (Kund & Kommunikation)	3. Möjlig	3. Kännbar	9. Kännbar
	4 Kundservice får inte den tekniska/digitala	3. Möjlig	3. Kännbar	9. Kännbar

Process	Vad är risken	Sannolikhet	Konsekvens	Risikvärde
	utvecklingen VA SYD behöver (<i>Kund & Kommunikation</i>)			
Förädla och leverera vatten	5 Bristfällig projektleverans och mottagning (<i>Produktion</i>)	4. Sannolik	3. Kännbar	12. Allvarlig
Samla in och behandla hushållsavfall				
Skapa hållbara och pålitliga VA- och avfallssystem	6 Under 2023 ska Avfallsavdelningen förbereda för övertagande av insamling av förpackningsmaterial. Kort om tid och en del information som saknas kan medföra att vi inte upphandlar den mest optimala lösningen. (<i>Avfall</i>)	3. Möjlig	3. Kännbar	9. Kännbar
	7 Bristande uppföljning av portföljarbetet (<i>Ledningsnät</i>)	3. Möjlig	3. Kännbar	9. Kännbar
Kommersialisera nya produkter och tjänster				
Påverka kunders beteenden för en bättre miljö				
Styra med mål och budget	8 Mottagande av mutor och gåvor i organisationen (<i>Ekonomi</i>)	3. Möjlig	3. Kännbar	9. Kännbar
	9 Personer som deltar i upphandlingsarbetet är jäviga (<i>Ekonomi</i>)	3. Möjlig	3. Kännbar	9. Kännbar
Styra projektportfölj	10 Projektmognad i organisationen är inte tillräcklig för att med god kvalitet leva upp till förväntningarna på projektverksamheten (<i>Teknik och Utveckling</i>)	3. Möjlig	3. Kännbar	9. Kännbar
Säkerställa kompetensförsörjning	11 Regler kring förtur hindrar anställningar (<i>Avfall</i>)	4. Sannolik	3. Kännbar	12. Allvarlig
	12 Kompetens lämnar VASYD (<i>Produktion</i>)	4. Sannolik	3. Kännbar	12. Allvarlig
	13 Personalomsättning kan innebära att nyckelpersoner försvinner. Kompetenstapp (<i>Ekonomi</i>)	3. Möjlig	3. Kännbar	9. Kännbar
	14 Kompetensbrist (<i>HR</i>)	4. Sannolik	3. Kännbar	12. Allvarlig
	15 Att VA SYD inte kan rekrytera relevant kompetens (<i>Ledningsnät</i>)	3. Möjlig	3. Kännbar	9. Kännbar
	16 Risk för underbemanning som leder till ökad belastning på medarbetarna. (<i>Rörmät</i>)	4. Sannolik	3. Kännbar	12. Allvarlig

Process	Vad är risken	Sannolikhet	Konsekvens	Riskvärde
Följa upp verksamheten	17 System och data som inte harmoniserar med varandra (<i>Ekonomi</i>)	4. Sannolik	2. Lindrig	8. Kännbar
	18 Information i projektverktyget Antura överensstämmer inte med information i ekonomisystemet Ekot. (<i>Teknik och Utveckling</i>)	3. Möjlig	3. Kännbar	9. Kännbar
Kommunicera internt och externt	19 Tappa omvärldens förtroende (<i>Kund & Kommunikation</i>)	2. Mindre sannolik	3. Kännbar	6. Lindrig
Kompetensförsörja verksamheten				
Förvalta och säkerställa fungerande IT-miljö	20 Digital utrustning/programvara. (<i>Rörnät</i>)	4. Sannolik	3. Kännbar	12. Allvarlig
	21 Att våra informationssystem inte finns tillgängliga eller inte fungerar. (<i>Säkerhet</i>)	3. Möjlig	3. Kännbar	9. Kännbar
Tillhandahålla skötsel och tillsyn av fastigheter				
Driva forskning och utveckling				
Säkerställa efterlevnad av krav och tillstånd:				
Säkerställa informationshantering	22 Det gemensamma benämningssystemet för anläggningsinformation som bygger på ISO/IEC 81346 efterföljs inte av samtliga. (<i>Teknik och Utveckling</i>)	3. Möjlig	3. Kännbar	9. Kännbar
	23 Arbetet med teknisk anläggningsinformation avstannar eftersom det kräver mycket personella resurser (<i>Teknik och Utveckling</i>)	3. Möjlig	4. Allvarlig	12. Allvarlig
Handla upp och göra inköp av varor/tjänster/entreprenader	24 Att upphandlingslagstiftningen inte följs och att otillåtna direktupphandlingar genomförs (<i>Ekonomi</i>)	3. Möjlig	3. Kännbar	9. Kännbar
Övrigt	25 Ej standardiserad utformning av intäktsavtal (<i>Ekonomi</i>)	4. Sannolik	3. Kännbar	12. Allvarlig
	26 Medarbetare använder sig inte av dygns och veckovila. (<i>Rörnät</i>)	3. Möjlig	3. Kännbar	9. Kännbar
	27 Felaktiga behörigheter som ger tillgång till fel information kopplat till en otydlig on- eller offboarding process. (<i>Säkerhet</i>)	3. Möjlig	2. Lindrig	6. Lindrig